

על מחלוקת, כבוד וחיבור הפכים

רצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל היה נקודת שבר נוראית בחברה הישראלית, שנבעה מתוך שיח מפלג, הקצנה וקושי עצום לנהל מחלוקות עמוקות. ביום זה, רגע לפני הבחירות שייתקמו בשבוע הבא, אנו עוצרים כדי לשאול: האם יש בידינו כלים לנהל מחלוקת עמוקה ללא קרעים ושנאה? כיצד נוכל לבנות חברה איתנה דווקא מתוך השונות?

חלק א': "לֹא תִשָּׂא אֶת אֲחִיךָ בַּלְבָבְךָ" - ביקורת ככלי בונה

"לא תִּשְׁנֶא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְךָ הֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִּשָּׂא עָלָיו חֶסֶד" (ויקרא י"ט, יז) התורה דורשת מאיתנו לא לשמור טינה בלב, אלא לדבר, לבקר ולהשמיע את קולנו. אבל ביקורת יכולה לבנות, והיא גם יכולה להרוס. לפני רצח רבין, שני הצדדים ניצבו כמבקרים מתוך תחושת אחריות, אך חסר היה האמון הבסיסי בטוהר הכוונות של הצד השני. כשאין אמון באחווה, מתפתחת שפת שנאה.

שאלות לדיון:

- מדוע לדעתכם התורה כורכת באותו פסוק את האיסור לשנוא בלב ("לא תשנא") יחד עם החובה להעביר ביקורת ולהתווכח ("הוכח תוכיח")? מה הקשר ביניהם?

- מה האומן שי צ'רקה ניסה להביע בקריקטורה הזו? האם אתה מזדהה עם האמירה שלו?

חלק ב': בית הלל ובית שמאי - כבוד לפני הסכמה

"שלוש שנים נחלקו בית שפאי ובית הלל, הללו אופרים הלכה כמותנו והללו אופרים הלכה כמותנו!"

יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלוהים חיים הן, והלכה כבית הלל.
וכי פאחר שאלו ואלו דברי אלוהים חיים, עפני עה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן?
עפני שנוחין ועלובין הין, ושונין (לומדים) דבריהן ודברי בית שמאי.
ולא עוד, אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן." (תלמוד בבלי, עירובין י"ג ע"ב)

שאלות לדין:

- מה חשוב יותר האמת או להיות נחמדים אחד לשני? איך אתם מרגישים מול הקטע הזה?
- מה אנו יכולים ללמוד מתרבות המחלוקת של בית הלל, שזכו שההלכה תיקבע כמותם לא כי היו חכמים יותר, אלא כי העניקו כבוד לצד השני ואפילו לימדו את דעתו לפני דעתם שלהם?
- האם ניתן לתרגם את העיקרון של "הקדמת דברי בית שמאי" לניהול מחלוקות בחברה הישראלית של ימינו? כיצד זה היה נראה?

חלק ג': השלום הוא חיבור של הפכים

הגמרא במסכת שבת מביאה את דעתו של רב המנונא בשם עולא, שאסור לאדם הנמצא בבית המרחץ להגיד 'שלום' לחברו. הסיבה לכך היא ש'שלום' הוא אחד משמותיו של הקב"ה, ואין ראוי להזכיר את שמו במקום שנמצאים בצורה לא צנועה. בעל הנהיבות שלום, האדמור מסלונים מקשה על הגמרא הזו, הרי 'אמת' היא חותמו של הקב"ה. מדוע אי מותר לומר את המילה 'אמת' בבית המרחץ?

בדבר זה תראה כמה גדול עדריגת השלום כי שמו יתב' נקרא שלום. כי עושר לומר אמת בבית המרחץ. ועם שחזתנו של הקב"ה אמת עכל עקום אינו שמו של הקב"ה. אבל שלום שמו של הקב"ה הוא. לכן אסור לומר שלום בבית המרחץ. ובודאי דבר זה צריך טעם למה שמו של הקב"ה שלום יותר מן אמת?

וזה כי הוא היש"י עושה שלום בין כל הנמצאים, ואם לא היה היש"י עושה שלום בין ההפכים שהם בעולם אין העולם מתקיים, כי הנמצאים יש בהם ההפכים והוא יתב' כולל את הכל, ועצד היש"י אשר הוא כולל את הכל שלום ביניהם ... וזה ויקרא לו ה' שלום, רוצה לומר כי היש"י צורה אחרונה לעולם וזוה הוא יתב' כולל הכל ועקשר ועאחד הכל וזה הוא השלום בעצמו. ופניו כי השלום הוא בפה שהוא ית' צורה אחרונה ואין דבר זה תאר בלבד כמו שאר תוארים רק הוא דבר עצמי ולכן שמו שלום.

שאלות לדין:

- כיצד הקטע של הנהיבות שלום יכול להסביר את הקטע של בית שמאי ובית הלל ביחס שבין האמת ובין השלום?

כאשר מוסבר שהקב"ה הוא 'צורה אחרונה אלוסי', הכוונה היא שהוא הלהות האיונה והשלמה שלמאחר אג כל חזקי המציאות. האלוסי שלנו מורכב מאינספור 'הפכים' – אנליסי לונסי, דעו למנצח וכווח סגריס (אור וחולק, אל ולמי, גאווה ועונה ועוד). בלבט ראשון, נראה שהם רק מתנגשים זה בזה, כלו מתכוו פאז למפוזר ולונג צא מצא. אבל כלם להתלונה השלמה על קופסת הפאז נותנת מקום ומלמדות לכל מתכה בודדת, וכלם להתלמה (לנקרא 'צורה') לחברת אג כל איברי הזוף הלונסי אדרי אחד חי ונלסי – כך הקב"ה הוא הלורל המאחד לו כל הניגודים לבעוסי. זכן שלו הוא 'לוסי' (מלון למות); הוא המקור למאפסר לכל ההפכים והדעו הלונג אהלסי זה אג זה, והתקייס יחד בהלמוניה ובאחדות בלקסי אחרים אג האלוסי.

- העולם מתקיים דווקא בזכות זה שיש בו "הפכים". מדוע, לדעתכם, חברה שיש בה קולות הפוכים ודעות מנוגדות יכולה להיות חזקה ושלמה יותר מחברה שבה כולם חושבים ומסכימים על הכל?
- איך ההבנה הזו יכולה לשנות את האופן שבו אנו מגיבים כשמישהו מביע דעה שמעצבנת אותנו או מנוגדת לחלוטין לשלנו?

חלק ד': בונוס למתקדמים

• בחרו אחת מהמשימות הבאות:

1. בחרו נושא פוליטי, חברתי או אזרחי שנמצא כיום במחלוקת עזה בחברה הישראלית. בעת, נסו להיכנס לנעלי הצד השני ("להקדים את דברי בית שמאי"): נסחו את הטענות של הצד שאתם לא מסכימים איתו, בגוף ראשון (כלומר, כתבו פסקת טיעון המייצגת נאמנה את מי שחושב הפוך מכם). לאחר הכתיבה, שתפו: האם ההתנסות הזו עזרה לכם לראות איך "ההפכים" יכולים בכל זאת לחיות יחד בעולם אחד? מה הרגשתם כלפי מי שמחזיק בדעה הזו לאחר שניסחתם אותה בעצמכם?

2. סרקו את קוד ה-QR המצורף. בעמוד שלפניכם ישנם הרבה אמירות על ערך השלום.

עם איזו אמירה אתם מזדהים יותר מכל? מדוע?

צפו בסרטון. הוא צולם לפני ה7/10. האם משהו השתנה מאז? מה אנו יכולים לעשות היום בשביל לסנוע מלחמת אחים?

